

Зміст

Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади фінансового планування на підприємстві	7
1.1 Сутність, принципи і завдання фінансового планування в діяльності підприємства	7
1.2 Види, етапи та методи фінансового планування	14
2 Аналітико-практичні аспекти фінансово планування в діяльності підприємства ПрАТ «Калина»	23
2.1 Аналіз сучасного стану розвитку ринку легкої промисловості України за 2019–2021 роки	23
2.2 Оцінка результативності фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина»	31
2.3 Напрямки вдосконалення фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина»	44
Висновки	50
Список використаних джерел	52
Додатки	56

Вступ

До значних економічних втрат призводить зростання конкурентної боротьби та розвиток ринкової економіки, прорахунки планування в діяльності підприємств. Більшість підприємств не мають правильної чіткої методики ведення фінансового планування і як результат не можуть мати якісного ефективного плану, контролювати та управляти фінансовими ресурсами навіть протягом короткотермінового періоду, що в результаті призводить до фінансових проблем та збільшує загрозу банкрутства підприємства.

Так, основою для економічного розвитку підприємства виступає фінансовий план підприємства, який відображає співвідношення доходів та витрат в діяльності підприємства та бажані фінансові результати.

У теперішніх умовах господарювання усі підприємства оперують на положення самофінансування та самоокупності. Обґрунтованість управлінських рішень стосовно складання фінансових планів та покращення ефективності користування фінансовими ресурсами стає все більш актуальною проблемою сьогодення.

Багато українських і зарубіжних дослідників акцентували свою увагу на ролі фінансового планування в діяльності підприємства. Серед вчених, варто відзначити: Р. Акофф, І. Ансофф, В. Пасічник, М. Білик, Р. Брейлі, А. Ковальова, М. Лапуста, Г. Партіна, Р. Слав'юка та інших. Завдяки вагомим внескам науковців у даній сфері, слід зауважити, що певні аспекти планування фінансової діяльності підприємств і надалі потребують подальшого дослідження.

Метою роботи є поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансового планування в діяльності підприємства.

Завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети:

- визначити поняття фінансового планування на підприємстві, принципи і завдання фінансового планування в діяльності підприємства;
- дослідити види, етапи та методи фінансового планування;
- провести аналіз сучасного стану розвитку ринку легкої промисловості України за 2019–2021 роки
- здійснити оцінку результативності фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина»;
- визначити напрямки вдосконалення фінансового планування в діяльності підприємства ПрАТ «Калина».

Об'єктом кваліфікаційної роботи є фінансове планування в діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні рекомендації з удосконалення фінансового планування на підприємстві.

У процесі написання роботи були використані такі методи дослідження, як аналіз, синтез, групування, порівняння. Також використовувались термінологічний, статистичний, систематичний, економіко-математичний, розрахунково-конструктивний та інші методи наукового дослідження.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців за вказаною проблематикою, статистичні дані Державної служби статистики України, звітність та первинна документація та процес фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина», м. Калинівка, Вінницька область.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 49 сторінках, що охоплюють 13 таблиць, 17 рисунки, 6 додатків. Список використаних джерел налічує 41 позицію.

1 Теоретико-методичні засади фінансового планування на підприємстві

1.1 Сутність, принципи і завдання фінансового планування в діяльності підприємства

Важливою детермінантною ефективного фінансового розвитку підприємства є наявність фінансових планів прогресивної якості та процедури їх ефективного використання. Зауважимо, що за сутністю план – це належним чином оформлене управлінське рішення.

Планування є важливою частиною в умовах господарювання. Досвід зарубіжних і вітчизняних підприємств свідчить, що в процесі виробничо-господарської діяльності, планування являється важливим важелем для функціонування, економічного зростання та розвитку підприємств.

Проаналізуємо визначення планування які зустрічаються в економічній літературі.

Планування – продумане визначення і систематизація факторів, які забезпечують успішну діяльність підприємства та пов'язане з визначенням і постановкою цілей організації, виробленням політики, методів, стратегії і тактики, необхідних для їх досягнення, вважав В.Г. Пасічник [26, с.25].

В.М. Ходачек розглядає планування як складну високоорганізовану форму суспільного натиску на соціально-економічні системи, якими являються підприємницькі структури; воно заключається у виявленні на базі прогнозних наукових розробок цілей, потреб і розміри розвитку системи, які розглядаються як орієнтири для суб'єктів господарювання [39].

Н.М. Горемікін вважає, що планування – це процес приймання узявши за основу систематичної підготовки управлінських рішень, пов'язаних з подіями у майбутньому, а головним сенсом планування є підвищення ефективності діяльності підприємства методом керованої орієнтації і

направлення усіх процесів, виявлення ризиків, підвищення гнучкості та адаптованості до певних змін [7, с.89].

Отже, планування в умовах виробничо господарської діяльності підприємства забезпечує збалансовану взаємодію окремих видів ресурсів, забезпечує пропорції і темпи зростання, важливі для всіх видів підприємств та держави. До планування, в умовах ринкової економіки висуваються більш значимі вимоги та за прорахунки у фінансовому плануванні, безпосередньо відповідає лише підприємство. Як наслідок, підприємство може стати банкрутом за нездатності врахувати несприятливу ринкову кон'юнктуру.

За сучасних умов господарювання, змінюються підходи до управління підприємством, що зумовлює посилення ролі фінансового планування, з однієї сторони, та виділяють якісно нові вимоги до дослідження планових фінансових рішень, форм і видів фінансових планів – з іншої.

У теоретичному аспекті про фінансове планування як основну частину загального планування звичущої діяльності підприємства. Попри це сутність фінансового планування вченими економістами трактується по-різному, основні існуючі в економічній літературі наукові думки щодо визначення поняття «фінансове планування» зведемо в таблицю 1.1.

Розглянувши велику кількість наукових джерел, можемо зробити висновок, що всі автори зазначають власне визначення фінансового планування.

Р. А. Слав'юк [29] вважає, що суть фінансового планування в тому, що «...фінансове планування являє собою розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з виробничими і маркетинговими показниками підприємств на плановий рік». Тобто, що під фінансовим плануванням на підприємстві слід вважати, на самперед процес підготовку багатьох видів фінансових планів як за поняттями, змістом, так і за завданнями, які повинні бути розв'язані в процесі виконання цих планів.

Таблиця 1.1 – Систематизація наукових поглядів щодо визначення сутності поняття «фінансове планування»

№ з/п	Джерело	Сутність поняття
1	2	3
1	Гриньова В.М. [7]	Це процес визначення обсягів фінансових ресурсів за джерелами їх цільового використання та маркетинговими показниками діяльності підприємства в плановому періоді.
2	Павлова Л.М. [27]	Процес обґрунтування шляхів досягнення підприємством певних економічних показників, а фінансовий план – фінансовий документ, який уособлює взаємозв'язок планованих показників, узагальнює наявні ресурси та забезпечує відтворювальні процеси грошового капіталу.
3	Марцин В.С. [21]	Процес визначення фінансових цілей, встановлення їх відповідності поточному фінансовому стану підприємства та формулювання послідовності дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей.
4	Слав'юк Р.А. [29]	Розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з виробничими і маркетинговими показниками підприємств на плановий рік.
5	Партін Г.О. Завгородній А.Г. [35]	Фінансове планування – це розроблена система фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді.
6	Ковальова А.М. Лапуста М.Г. Скамай Л.Г. [34]	Процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників щодо забезпечення розвитку підприємницької діяльності фірми необхідними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді
7	Гончар В. [6]	Технологія планування, обліку та контролю за грошима та фінансовими результатами. Фінансовий план – план діяльності та розвитку підприємства на визначений період, виражений в грошовій формі
8	Ситник Л.С. [30]	Складова частина народногосподарського планування, пов'язана з управлінням фінансами; процес оцінки фінансових потреб підприємства і ухвала рішення про фінансування цих потреб.
9	Поліхун Т.В., Богацька Н.М. [25]	Специфічна сфера управління. Специфічність фінансового планування полягає в тому, що об'єктом фінансового планування завжди є діяльність держави, господарських структур і окремих громадян; фінансове планування: предметною галуззю фінансового планування є фінансові ресурси, їхній рух при здійсненні відтворювальних процесів.
10	Біла О.Г. [2]	Фінансове планування – це планування процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів на певний період, розроблення фінансових планів.
11	Примостка Л.О. [24]	Фінансове планування спрямовується на перетворення стратегічних цілей та завдань банку в конкретні (абсолютні й відносні) значення результативних фінансових показників діяльності банківської установи через реалізацію комплексу заходів у сфері фінансів.

Кінець таблиці 1.1

1	2	3
12	Киркач С.М. [17]	Сфера управлінської діяльності вищого керівництва банку щодо розроблення системи фінансових планів із метою перетворення цілей, завдань, заходів банку в конкретну систему фінансових показників (нормативів), які характеризують його фінансовий стан, для забезпечення фінансовими ресурсами розвиток банку і, як наслідок, досягнення головної мети його діяльності.
13	Робсон А.П. [32]	Засіб, який сприяє оптимальному вибору між альтернативними варіантами під час прийняття рішень.
14	Хассі Д. [39]	Орієнтований у майбутнє постійний процес управління, який здійснюється у певних узгоджених межах і стосується укладання планів на різних рівнях управління.
15	Філімоненко О.С. [41]	Це процес визначення обсягів надходжень відповідних видів фінансових ресурсів (прибутку, амортизації тощо) та їх розподіл за напрямками використання у запланованому періоді (році).

Джерело: складено автором на основі [7-41]

Г.О. Партін і А.Г. Завгородній у свою чергу, впевненні, що фінансове планування – це розроблення системи фінансових планів за певними напрямками фінансової діяльності підприємства, які здійснять реалізацію його фінансової стратегії у звітному періоді [35].

До прикладу вченні як Ковальова А. М., Лапуста М. Г., Скамай Л. Г., рахуюють, що фінансове планування є процесом розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) даних стосовно забезпечення розвитку підприємницької діяльності організації потрібними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді [34].

В свою чергу Гончар В. акцентує увагу на тому, що фінансове планування – це технологія планування, аудиту і контролю за коштами та фінансовими результатами. При цьому автор звертає увагу, що фінансовий план – це план роботи та розвитку підприємства на певний період часу, що виражається у грошовому еквіваленті. [6].

На думку Ситник Л.С. фінансове планування - це одна з частин народного господарського планування, яка пов'язана з управлінням фінансами; процес

оцінювання фінансових потреб підприємства і прийняття рішення для фінансування цих потреб [30].

Вченні Сілакова Г.В. та Базіченко О.А вказують на те, що планування фінансів – являються однією чи не з найважливіших частин системи планування на підприємстві, завдяки їй можна вирішувати такі важливі завдання, як ефективне управління фінансовими потоками, забезпечення збалансованості фінансових ресурсів та потреб підприємства, оптимізація управлінських рішень, мінімізація витрат тощо [30].

Отже, розглянувши підходи, які трактують «фінансове планування» робимо висновок, що це поняття доречно розглядати у двох важливих аспектах (рисунок 1.1).

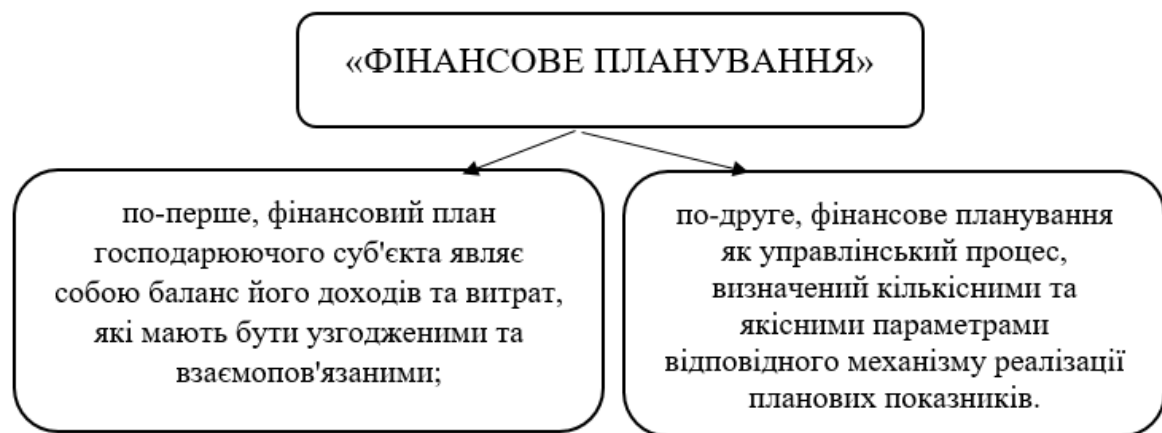


Рисунок 1.1 - Ключові аспекти щодо трактування «фінансове планування»

Джерело: сформовано автором на основі [30]

Вихідні положення і правила формування прогнозів, обґрунтування планів щодо їх доцільності, системності, структури, логіки та організації розробки є принципи планування.

Основні принципи фінансового планування представлено на рисунку 1.2.



Рисунок 1.2 - Основні принципи фінансового планування

Джерело: сформовано автором на основі[1]

Наведений перелік принципів не є вичерпним та кожен з вказаних принципів передбачає певну особливість процесу планування, а їх комплексне використання сприяє розробленню економічно обґрунтованого фінансового плану [3, с.45].

Основні завдання фінансового планування демонструє рисунок 1.3.

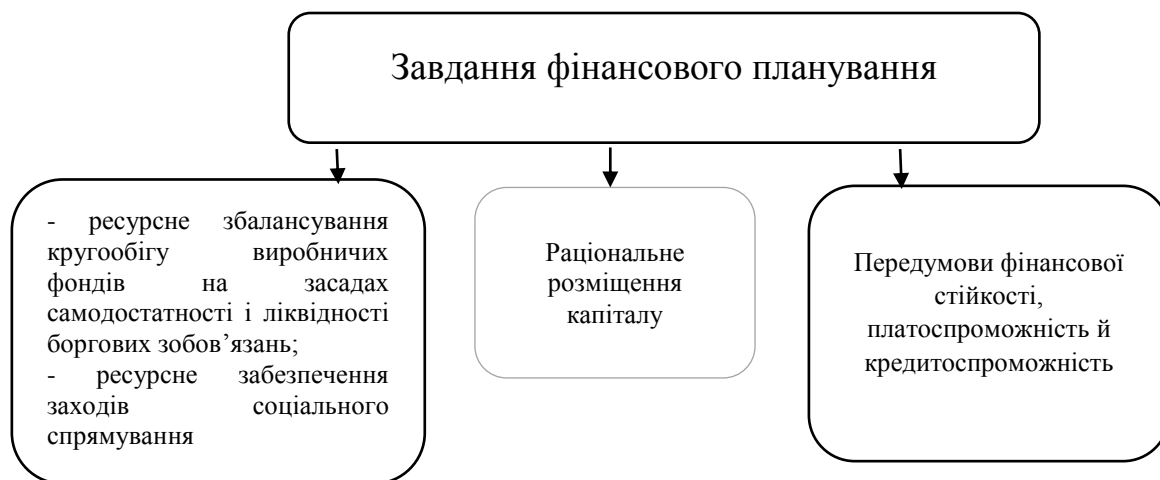


Рисунок 1.3 – Завдання фінансового планування
Джерело: сформовано автором на основі [3, с.45]

Ефективне управління фінансами ресурсами підприємства забезпечується за умови планування усіх фінансових потоків, процесів і внутрішніми підприємницькими відносинами.

Фінансове планування тільки тоді можна рахувати ефективним, коли воно ґрунтуватиметься на знаннях про об'єктивні закономірності соціального розвитку, тенденції руху фінансових ресурсів, вивченні вихідної бази, ефективності раніше проведених заходів та фінансових дій [3, с.47].

Таким чином, система фінансового планування служить не лише для створення формально зафіксованого плану, скільки для узгодження між собою фінансових цілей підприємства, можливостей, які відкриваються перед ним на ринку, й наявних у його розпорядженні ресурсів.

1.2 Види, етапи та методи фінансового планування

Залежно від орієнтації основних ідей планування на минуле, сьогодення чи майбутнє, визначають чотири основних види планування (рисунок 1.4):

- реактивне (націлене тільки на минуле);
- інактивне (приспосовується тільки до теперішнього);
- преактивне (підприємницький тип: віддає перевагу поглядам тільки в майбутнє);
- інтерактивне (орієнтовано на взаємодію усіх кращих ідей планування).



Рисунок 1.4 – Види економічного планування

Джерело: сформовано автором на основі [3, с. 54]

Кожен із вказаних видів планування має свої цілі та характеризується своїм змістом (таблиця 1.2).

Використання генетичного підходу, коли уся проблема досліджується з погляду її виникнення та попереднього розвитку є особливістю реактивного планування та здійснюють за схемою «зверху вниз», а саме на початку з'ясовують проблеми низових структурних підрозділів, які складаються в плани. Ці матеріали передають правлінню наступного рівня та останні коригують та передають знову на наступний рівень [9, с. 25].

Таблиця 1.2 – Цілі та зміст видів фінансового планування

Види фінансового планування	Цілі планування	Зміст
Реактивне	Відсутні чіткі цілі. Пошук починається, коли проблема вже очевидна	Підхід заснований на екстраполяції минулих тенденцій
Інактивне	Розробляється велика кількість варіантів можливих напрямів розвитку	Підхід заснований на досягнутих цілях. Недостатньо використовуються відкриті можливості
Преактивне	Розробляються багато різних альтернатив, але як правило, цілі не визначаються	Попередження майбутнього. Енергійний пошук нових ідей
Інтерактивне	Цілі конкретні, орієнтовані на зростання. Розробляється багато різних альтернатив	Засновано на таких основоположних принципах, як участь, безперервність, координація, інтеграція. Використовується велика кількість інформації, потрібна підприємницька інтуїція

Джерело: складено автором на основі [9]

Найбільш поширені позитивні риси реактивного типу фінансового планування та їх недоліки представлені на рисунку 1.5.



Рисунок 1.5 – Позитивні риси реактивного типу фінансового планування та їх недоліки

Джерело: сформовано автором на основі [9, с. 56]

Представлені недоліки пояснюється тим, що запити нижніх рівнів підприємства враховуються тільки один раз, а потім їх коригують у бік зниження. Таким чином, керівники нижчих структурних підрозділів прагнуть завищити рівень своїх витрат і тим самим збільшують непродуктивні витрати економічних ресурсів.

Інактивне планування – це планування сприймає умови, що існують, як прийнятні та відмінною рисою інактивізму є інертність, задоволення цим положенням і головний принцип інактивного планування – «планувати мінімум необхідного» [11, с.219].

Позитивні риси та недоліки в інактивному плануванні представлені на рисунку 1.6.



Рисунок 1.6 – Позитивні риси та недоліки в інактивному плануванні
Джерело: сформовано автором на основі [11, с. 221]

Преактивне планування орієнтоване на майбутні зміни і прагнення їх прискорити. Цей вид планування передбачає що [11, с. 222]:

– майбутнє підприємства підвладне контролю і значною мірою є продуктом творчих дій учасників при плануванні.

– управління підприємством за принципом «зверху донизу» коли на вищих рівнях формулюються цілі та стратегії, потім визначають цілі нижчих рівнів і програми їх дій.

Переваги та недоліки в преактивному плануванні представлені на рисунку 1.7.

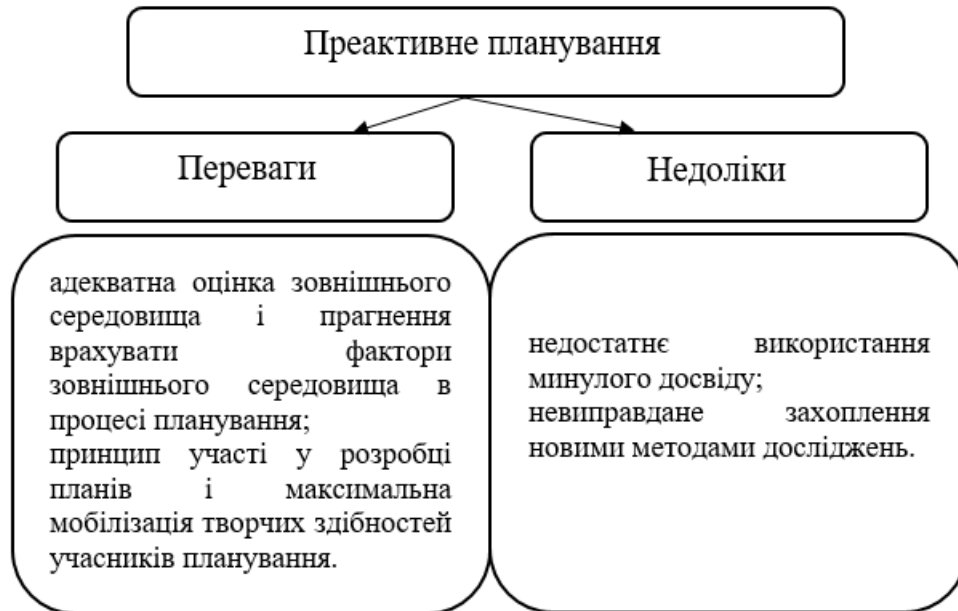


Рисунок 1.7 – Переваги та недоліки в преактивному плануванні
Джерело: сформовано автором на основі [11, с. 223]

Інтерактивне планування – це планування, яке використовують передові підприємства та його метою є проектування майбутнього. Основні риси властиві інтерактивному плануванню:

- засноване на принципі участі та максимального використання творчих здібностей учасників планування;
- припускає, що майбутнє підвладне контролю і в значній мірі є результатом свідомих дій навчаючи учасників планування.

Отже, реальність фінансових планів багато в чому залежить від вибору виду планування, а також використання прогресивних методів обґрунтування поставлених завдань.

Процес фінансового планування є динамічним, постійно вдосконалюється та здійснюється за допомогою певних методів(рисунок 1.8).



Рисунок 1.8 – Основні методи процесу фінансового планування
Джерело: сформовано автором на основі [12]

Методи планування мають узгоджуватися із зовнішніми факторами впливу, відповідати особливостям різноманітних становищ процесу становлення та розвитку ринкових відносин; брати до уваги специфіку діяльності об'єктів планування та різні види засобів та шляхів досягнення основної підприємницької мети – збільшення валового доходу.

Сукупність теоретичних висновків, загальних закономірностей, наукових принципів розробки планів, їх обґрунтування та описання відповідно до теперішніх вимог ринку, що перевірені передовою практикою та є методологією планування [15, с. 84].

Усі проаналізовані методи планування є основою так званого формального планування, та окрім формального планування майже кожен менеджер користується ще й «інтуїтивне передбачення», тобто планування, що

базується на певному досвіді керівництва, а також на сукупності наступних індивідуальних якостей, таких як інстинкт, винахідливість, творчість, особливе чуття та багато іншого, що характеризують успішного підприємця.

У деяких випадках інтуїтивне планування може виявитись ефективнішим за формальне, але в більшості випадків вони успішно поєднуються. Це можна охарактеризувати тим, що планування формальне є узагальненням явищ характерних для ринку, які повторюються. В певних випадках не мало ринкових ситуацій це поєднанням нестандартних, своєрідних обставин, при яких формальне планування не є ефективним тут більше допомагає інтуїтивне. [18, с. 57].

Фінансовий аналіз використання фінансових ресурсів за попередній період є вихідним у фінансовому плануванні. Даний метод – це не лише зіставлення звітних даних з плановими для виявлення відхилень, а й спосіб визначення основних закономірностей, тенденцій руху натуральних і вартісних значень показників, внутрішніх резервів підприємства.

Виділяють чотири етапи фінансового планування на підприємстві (рисунок 1.9).



Рисунок 1.9 – Етапи фінансового планування на підприємстві
Джерело: сформовано автором на основі [19; 20]

Чотирьохетапний процес планування прогнозує виконання заходів і прийняття рішень, які на всіх стадії планування мають вплив на майбутнє підприємства. Одже на кожному етапі фінансового планування необхідно постійно враховувати нову інформацію.

Вихідними умовами здійснення фінансового планування є [19, с. 69]:

– певні стратегічні цілі та завдання для підприємства на запланований період часу; вивчення результати проведення моніторингу господарсько-фінансової діяльності підприємства, його можливостей та проблем;

– аналіз зовнішнього оточення підприємства (держава, конкуренти, ринки факторів виробництва) та прогноз можливих змін в ньому.

План діяльності підприємства на майбутній період це результат узагальнення вивчення цієї інформації.

Система загального планування фінансової установи включає у себе фінансове планування, яке у свою чергу, ділиться на стратегічне, тактичне та оперативне планування (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Система фінансового планування на підприємстві

Система планування	Період планування	Сутність поняття
Стратегічне планування	До трьох років	Система довгострокових цілей фінансової діяльності підприємства, що визначаються фінансовою політикою підприємства, та найбільш ефективні шляхи їх досягнення.
Тактичне планування	До року	Розроблення конкретних видів фінансових планів, що дають змогу визначити джерела формування ресурсів підприємства, напрями їх використання, сформувати структуру доходів та витрат, забезпечити ліквідність та платоспроможність. Основні види тактичних планів: план доходів та витрат; балансовий план; план надходження та використання ресурсів.
Оперативне планування	Місяць, квартал	Розроблення комплексу короткострокових планових завдань із фінансового забезпечення основних напрямів діяльності підприємства. Основні форми оперативних фінансових планів: бюджети та платіжні календарі.

Джерело: складено автором на основі [19]

Кожний із цих видів охоплює визначений період і отримує свої види для реалізації. Усі ці системи взаємопов'язані одна з одною і працюють у певній

послідовності. Початком планування є прогноз цільових напрямків і основних курсів фінансової діяльності. Його виконання відбувається шляхом розроблення загальної фінансової стратегії, що визначає завдання та характеристики тактичного фінансового планування [20].

Фінансові плани є інформаційною базою для оперативного планування й управління діяльністю підприємства.

Зауважимо, що підприємства дуже часто не формують плановий баланс, не проводять аналізу його змісту, не формують динаміку змін фінансової стійкості та ліквідності.

Через те, що немає такого аналізу при довгостроковому плануванні дуже зменшується його дієвість як інструменту управління підприємством. Для того щоб фінансовий план був реальним інструментом управління підприємством треба щоб його виконання оперативно контролювалось. Якщо створити гнучку і надійну систему управління фінансами яка буде спрямована на вирішення питань бюджетної інвестиційної та кредитної політики це дасть змогу підприємству відчутно підвищити ефективності діяльності [30].

Для виготовлення фінансових планів застосовується застарілий методичний інструментарій. В багатьох випадках перевага надається дослідно статистичному методу, суть якого є ознакою динаміки розвитку показників, які плануються, за попередній період і перенесені їх на поточний. Також допускаються певні коригування, які здійснюють спеціалісти враховуючи свій досвід та інтуїцію. Ці виправлення обмежує інформаційна база, котра застосовується при розробці планів, а також можливе застосування інноваційних технологій. Для розробки планів діяльності в певному середовищі потрібен постійний моніторинг за розвитком фінансового й товарного ринків, стану трудових і матеріальних ресурсів, партнерських взаємовідносинам з постачальниками, тощо [4, с. 89].

Інформація має постійно проходити накопичування, аналіз і підсумовування. Це є важивою умовою для розробки багатосторонніх прогнозів основних фінансових показників, а також основою для проведення

відповідних корегувань, якщо виникнуть суттєві зміни в умовах діяльності підприємства. Введення інноваційних технологій у сферу фінансового планування вимагає вдосконалення його фінансового забезпечення.

Отже, необхідної перепідготовки й підвищення рівня кваліфікації потребують фахівці фінансово-економічної служби. Введення комп'ютерної обробки фінансової інформації викликане з придбанням відповідних програм і відповідно з значними фінансовими затратами.

Виконання принципу реальності планів можна забезпечити через організацію дієвого контролю за ходом виконання планів. Для цього варто виконувати постійний моніторинг і аналіз здійснення планових показників. У разі суттєвих відхилень фактичних показників від планових варто встановити причини що їх викликали. Якщо причини пов'язані з об'єктивними факторами, то плани потрібно своєчасно корегувати. Отже в ринкових умовах характер планів має бути гнучким. Це і забезпечить їх відповідність до зовнішнього середовища і внутрішнього потенціалу підприємства [4, с. 92].

Тому, фінансове планування, як і планування в загальному, наразі проводиться на державних (де воно є обов'язковим) і певних великих підприємствах, а на середніх і малих воно не проводиться взагалі. Якщо не виконувати фінансового планування, то на рівень виробничо-господарської діяльності підприємства, що забезпечить йому успіх на ринку, конкурентно спроможність, покращення матеріально-технічної бази, розвиток колективу, фінансову стабільність та економічний розвиток підприємства не варто розраховувати.

2 Аналітико-практичні аспекти фінансово планування в діяльності ПрАТ «Калина»

2.1 Аналіз сучасного стану розвитку ринку легкої промисловості України за 2019–2021 роки

Фінансове планування здійснюється на різних рівнях ієрархії управління. На рівні однієї із галузей країни – макроекономічне фінансове планування; на регіональному рівні – регіональне (територіальне) фінансове планування; на рівні підприємства – мікроекономічне фінансове планування(рисунк 2.1).

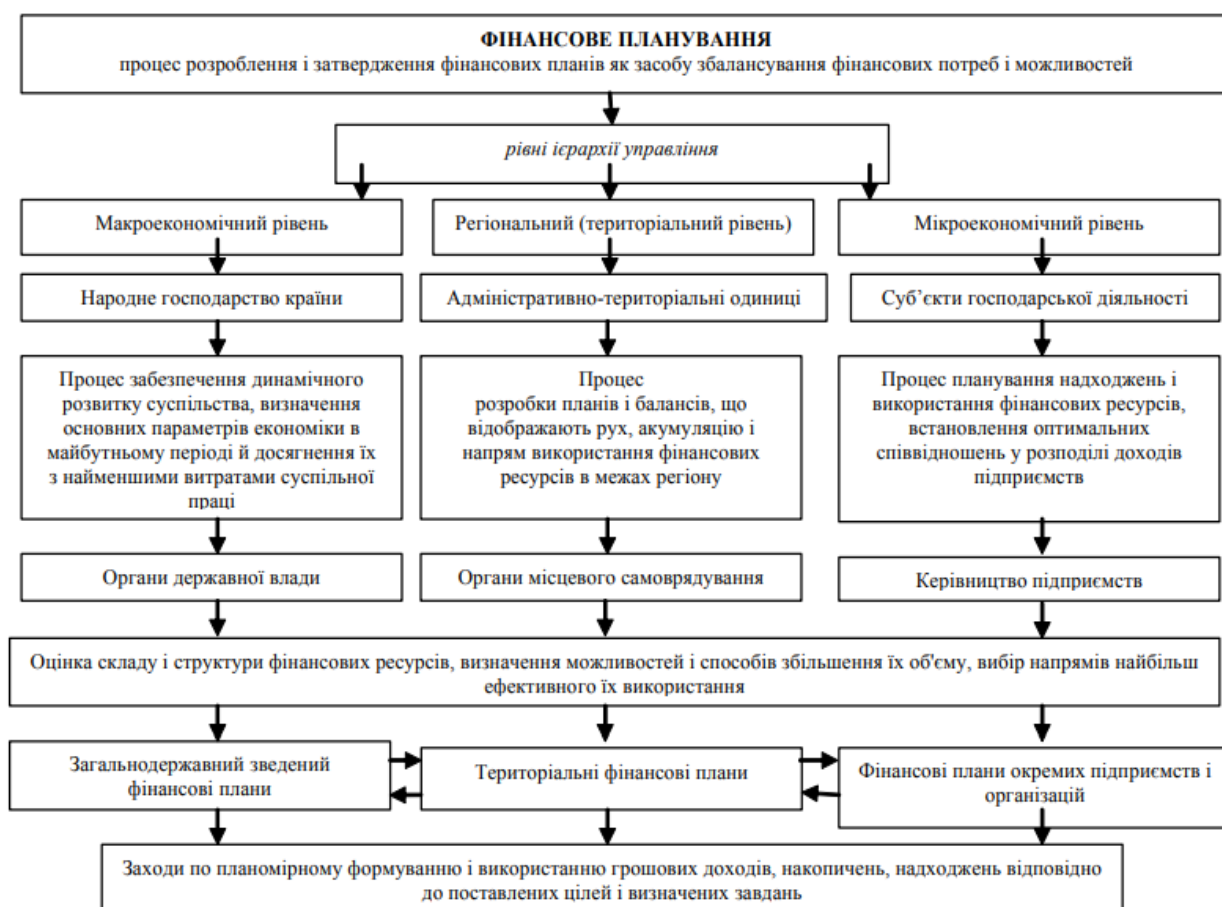


Рисунок 2.1– Ієрархічні рівні фінансового планування

Джерело: сформовано автором на основі [5, с. 77]

Кожен рівень має свою систему фінансового планування, що визначається сферою впливу і відповідальності того або іншого органу управління [5, с.77]:

– на макрорівні – це розвиток в галузі, а саме виявлення джерел та об’ємів формування доходів, оптимізація витрат та врегулювання фінансової збалансованості;

– на мікрорівні - це персональні плани певних суб’єктів підприємницької діяльності.

Ці плани показують фінансову стратегію і тактику підприємств та їхні головні завдання це визначення джерел та обсягів формування доходів, оптимізація витрат і досягнення фінансової збалансованості доходів, оптимізація витрат і досягнення фінансової збалансованості.

На макрорівні ми розглядаємо сучасний стан підприємств легкої промисловості України також розглядаємо фінансове планування на ПрАТ «Калина» яке відноситься до галузі легкої промисловості.

Таблиця 2.1 – Індекси виробництва продукції за сегментами легкої промисловості протягом 2019–2021 рр., %

Показники	Роки			Відхилення абсолютне		
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019
Промисловість, в т. ч.:	103	99,5	91	-3,5	-8,5	-12
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	96,6	92,5	92,3	-4,1	-0,2	-4,3
текстильне виробництво	99,6	92,2	92,3	-7,4	0,1	-7,3
виробництво одягу	95,6	89,8	86,7	-5,8	-3,1	-8,9
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	95,4	97,9	117,7	2,5	19,8	22,3
виробництво взуття	95,3	99,6	78,8	4,3	-20,8	-16,5

Джерело: систематизовано автором на основі [23]

Легко промисловий ринок в Україні є доволі сильним та багатогалузевим комплексом. Він нараховує понад 10 тис. підприємств, серед яких на текстильну промисловість припадає понад 2,5 тис. Підприємства, що

виробляють хутро та готовий одяг – понад 6 тис., шкіряного взуття та шкіри – понад 1,5 тис. Галузь легкої промислової включає в себе 17 підгалузей та має потужний виробничий потенціал, який може виготовляти товари для широкого промислового призначення та використання[23]. Через вплив обмежень які виникли перед ринком легкої промисловості, у 2021 році в порівнянні із попереднім роком індекси виробництва продукції зменшились на 8,5%, що відображено у таблиці 2.1.

Індекс виробництва продукції промисловості у 2021 році становив 91%, (у 2019 р. – 103%), це вказує на падіння виробництва у даному секторі. Подібна ситуація впливає майже на усі відділи структури легкої промисловості (2021 р.): у відділі виробництва текстилю, одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів та сегменті текстильного виробництва індекс виробництва продукції склав по 92,3% відповідно; у сегментах виробництва одягу та виробництва взуття – 86,7% та 78,8% відповідно [23]. Лише у відділі з виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів проявляється позитивна тенденція – індекс виробництва продукції складає 117,7%, це свідчить про високу перспективність даного відділу.

У таблиці 2.2 представлено динаміку зовнішньої торгівлі легкої промисловості за 2019–2021 рр.

Аналіз таблиці 2.2 показав, що протягом 2019–2021 років коефіцієнт покриття імпорту експортом має значення менше одиниці, що означає значне перевищення імпорту над експортом на ринку легкої промисловості та значну імпортозалежність в галузі. Це значно зменшує надходження іноземної валюти в економіку держави, негативно впливає на інвестиційний потенціал, є індикатором низької конкурентоспроможності національної продукції на ринку легкої промисловості [23].

Таблиця 2.2– Динаміка зовнішньої торгівлі на ринку легкої промисловості

Показники	Роки			Відхилення абсолютне		
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019
Експорт, млн дол. США						
легка промисловість, у т. ч.	220299	1184636,2	1078387,3	964337,2	-106249	858088,3
текстильне виробництво	10711	847176,3	778256,1	836465,3	-68920,2	767545,1
Імпорт, млн дол. США						
легка промисловість, у т. ч.:	2661379	3129621,0	2967593,5	468242	-162028	306214,5
текстильне виробництво	144158	2373207,5	2288840,7	2229050	-84366,8	2144683
Коефіцієнт покриття імпорту експортом						
легка промисловість, у т. ч.:	0,458521	0,378524	0,36338	-0,08	-0,01514	-0,09514
текстильне виробництво	0,0743	0,356975	0,340022	0,282675	-0,01695	0,265722

Джерело: складено автором на основі [23]

Структура зовнішньої торгівлі легкої промисловості за 2021 р. наведена у таблиці 2.3.

Експорт продукції легкої промисловості України у 2021 році становив 1078387,3 млн дол. США, це на 8,97% менше ніж у 2020 році. У структурі експорту валову частку склала група «Текстильні матеріали та текстильні вироби», на ню припало 72,2%, або 778256,1 млн дол. США, що стосовно попереднього року склало 91,9 %. Експорт шкіряних виробів зменшився на 9,6%, експорт текстильних виробів та текстильних матеріалів – на 8,13%, взуттєвий експорт – на 12,15%. Експорт виробів із натурального та штучного хутра у 2021 році склав 21976,4 млн дол. США, що на 12,5% більше ніж у попередньому році [23].

Імпорт легкої промисловості у 2021 році склав 2967593,5 тис. дол. США, що на 5,17 % менше попереднього року. У складі імпорту аналогічно до експорту найбільшу частину склала група «Текстильні матеріали та текстильні вироби», на ню припало, а це 77,1%, або 2288840,7 тис. дол. США, що на 3,55 % менше ніж у 2020 році. Імпорт взуття та головних уборів у 2021 р. склав 435866,5 млн дол. США, імпорт цих товарів зменшився на 7,9% в порівнянні з

2020 р., в структурі імпорту, взуття, головні убори становив 14,7%. На шкіряні вироби припало 8,2 %, або 242886,3 млн дол. США.

Таблиця 2.3–Структура зовнішньої торгівлі легкої промисловості за 2021 рік

Код і назва товарів згідно УКТЗЕД	Експорт			Імпорт		
	млн. дол. США	Відн. відхил. 2021/ 2019 %	у % до загалу	млн. дол. США	Відн. відхил. 2021/ 2019 %	у % до загалу
Легка промисловість, у т. ч.	078387,3	91,0	100	2967593,5	94,7	100
XI. Шкіри	134656,7	90,3	12,5	242886,3	85,8	8,2
Шкіри	73548,3	89,0	6,8	141867,3	92,6	4,8
вироби із шкіри	39132,1	83,5	3,6	97185,0	80,0	3,3
натуральне та штучне хутро	21976,4	112,5	2,0	3834,0	45,4	0,1
XII. Текстильні матеріали та текстильні вироби	778256,1	91,9	72,2	2288840,7	96,3	77,1
Шовк	8,5	17,4	0,0	835,0	115,5	0,0
Вовна	3299,7	63,4	0,3	33504,3	71,6	1,1
Бавовна	2402,1	95,4	0,2	132242,6	91,1	4,5
інші текстильні волокна	489,3	53,7	0,0	11421,0	90,2	0,4
нитки синтетичні або штучні	9917,9	79,2	0,9	174718,5	74,5	5,9
синтетичні або штучні штапельні волокна	14923,4	68,5	1,4	199757,3	95,7	6,7
спеціальні тканини	4130,0	120,9	0,4	59705,0	94,4	2,0
текстильні матеріали	10034,4	90,7	0,9	159402,9	102,6	5,4
трикотажні полотна	5426,2	97,3	0,5	223449,3	112,5	7,5
одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	109635,9	88,4	10,2	358304,1	89,9	12,1
одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	338564,3	86,4	31,4	349059,4	94,3	11,8
інші готові текстильні вироби	165123,1	107,6	15,3	367240,4	103,5	12,4
XIII. Взуття, головні убори	367240,4	103,5	12,4	435866,5	92,1	14,7
Взуття	152501,1	87,5	14,1	403395,7	92,0	13,6
головні убори	6857,7	98,6	0,6	16842,2	108,3	0,6

Джерело: складено автором на основі [23]

Динаміка в порівнянні з попереднього року склала 85,8% [23].

Позитивною тенденцією стосовно експорту продукції можна назвати натуральне та штучне хутро, експорт якого становив у 2021 році 21976,4 млн дол. США (або 112,5% відносно 2020 року); млн дол. США, спеціальні тканини, експорт яких становив 4130,0 млн дол. США (або 120,9 % відносно 2020 року); інші готові текстильні вироби – експорт становив 165123,1 млн дол. США (або 107,6 % відносно 2020 року).

Стосовно імпорту, то позитивна тенденція зберіглася щодо щовку (835,0 млн дол. США, або 115,5% відносно 2020 року); текстильні матеріали – 159402,9 млн дол. США (або 102,6% відносно 2020 року); трикотажні полотна – 223449,3 млн дол. США (або 112,5% відносно 2020 року); інші готові текстильні вироби та головні убори, на які припадає та 367240,4 млн дол. США та 16842,2 млн дол. США (103,5% та 108,3% відповідно до 2020 року).

Аналіз динаміки приросту обсягів експорту та імпорту продукції легкої промисловості в порівннні з попереднім періодом, у відсотках, за період 2019 – 2021 рр. наведені у рисунку 2.2.

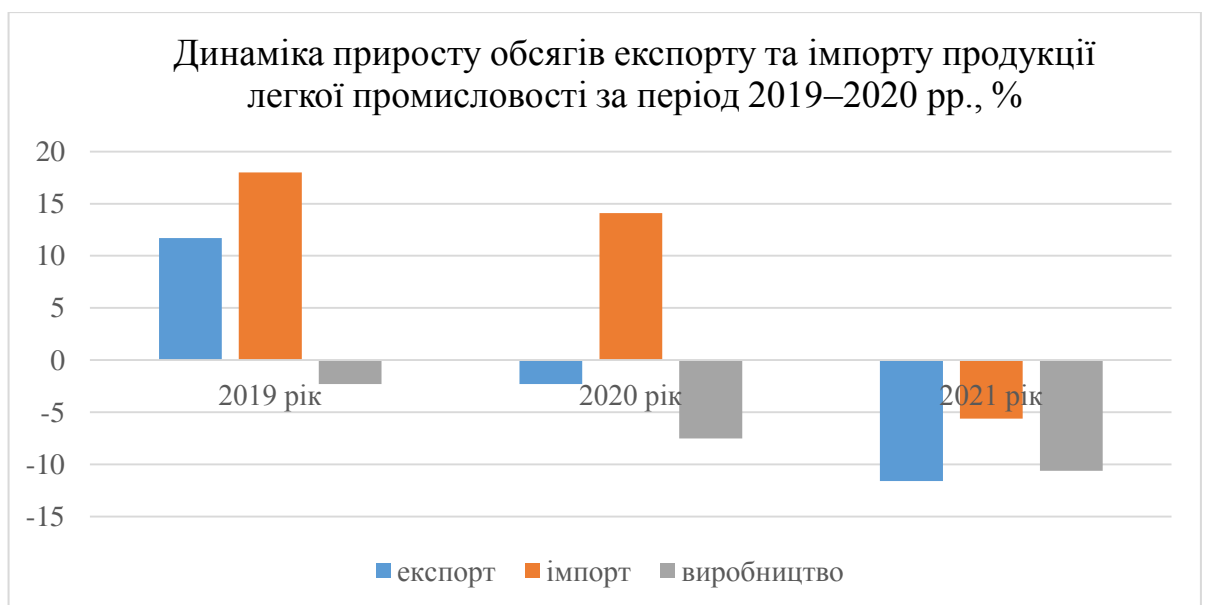


Рисунок – 2.2. Динаміка приросту (спаду) показників ринку легкої промисловості за період 2019 – 2021 рр., %

Джерело: складено автором на основі [23]

Аналіз динаміки приросту обсягів експорту та імпорту продукції легкої промисловості до попереднього періоду, у %, що у 2019 році приріст становив (18) % та (11,7) % відповідно.

У 2020 році приріст обсягів експорту та імпорту становив (- 2,3) % та 14,1 %. У 2021 році (-11,6) % та (- 5,6) %.

Станом на 2021 рік пандемія COVID-19 стала поштовхом для змін у галузях легкої промисловості, тому підприємства текстильної промисловості вимушенні корегувати свою діяльність до обмежень пандемії. До прикладу, виробництво текстилю зіткнулося з багатьма проблемами, які пов'язані із введенням карантинних обмежень та закриттям кордонів, що спричинило труднощі з порушенням логістичних зв'язків, призупинення інвестиційних проектів, залучення нової сировини для виробництва [24, с. 63].

Проте, незважаючи на карантинні обмеження текстильні підприємства збільшують обсяги виробництва у світовій економіці та шукають можливості для розвитку, проводячи зовнішньоекономічну діяльність через експортування продукції до країн ЄС. Як споказують дані, в Україні швидко розвивається місцевий текстиль, виробники якого орієнтуються на зовнішні ринки. Основними замовниками українського текстилю являються країни Євросоюзу: Італія, Польща, Німеччина та Угорщина з сумарним оборотом близько 4,5 млн євро в рік. Причина такого інтересу є стабільна якість продукції та низька ціна.

Ситуація з попитом на текстиль в Україні виглядає таким чином:

- 2021 до 2020 рр. – падіння у зв'язку із пандемією COVID-19.
- 2019 до 2020 рр. – стабільний приріст по всіх сегментах.

Обсяг реалізованої продукції що буда реалізована за видами діяльності у сегменті текстильного виробництва зображено у таблиці 2.4.

Аналіз таблиці 2.4 показав, що обсяг продукції, що була реалізована ,а саме переробної промисловості у 2021 році зріс на 40,8% в порівнянні із 2019 роком, обсяг текстильного виробництва у 2021 році становив 9254, 4 млн грн, що на 48% перевищує показники 2019 році, виробництво одягу збільшило обсяг реалізації у 2021 році на 39,8%, шкіряне виробництво– 32,5%, взуттєве

втрибництво – 18,35 % відповідно. Об'єкт реалізації ткацького виробництва у 2021 році зменшився на 27,25 % в порівнянні з 2019 роком.

Проаналізувавши чинники впливу на розвиток ринку легкої промисловості ми змогли виявити такі основні тенденції розвитку в галузі.

Негативні напрямки розвитку галузі (наслідки пандемії, таблиці 2.1, таблиці 2.4, рисунку 2.2 та ін.) спричинили падіння з 1% до 0,8% частки легкої промисловості у загальних обсягах промислового виробництва, передусім для потреб внутрішнього ринку.

Таблиця 2.4– Обсяг реалізованої продукції за видами діяльності: у фокусі текстильне виробництво та ін. сектори, млн грн без ПДВ та акцизу

Галузь	Роки			Відхилення абсолютне		
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2019
Переробна промисловість	1636893	1597451,8	1602974,3	-39441,2	5522,5	-33918,7
текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	24108,7	24714,2	23834,1	605,5	-880,1	-274,6
текстильне виробництво	8592,2	8438,9	9254,4	-153,3	815,5	662,2
Ткацьке виробництво	1347,6	924	683,3	-423,6	-240,7	-664,3
Виробництво інших текстильних виробів	6785,4	7186,3	8268,3	400,9	1082	1482,9
виробництво одягу	10103,7	10006,4	9577,2	-97,3	-429,2	-526,5
Виробництво одягу, крім хутряного	8793	8925,0	8500,7	132	-424,3	-292,3
Виробництво трикотажного та в'язаного одягу	1293,3	1069,3	1072,3	-224	3	-221
виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	5412,8	6268,9	5002,5	856,1	-1266,4	-410,3
Дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарносідельних виробів; вичинка та фарбування хутра	2350,1	2339,0	2360,5	-11,1	21,5	10,4
виробництво взуття	3062,7	3929,9	2642,0	867,2	-1287,9	-420,7

Джерело: складено автором на основі [23]

Легкопромисловий ринок в Україні, та його основна складова– цільовий ринок текстилю є неконкурентоспроможними через певну частку тіньового сектору, тривале зменшення митної вартості імпорту готової продукції, погану організацією торгівельних операцій в частині аудиту та контролю, зменшення купівельної спроможності кінцевих користувачів, які під час пандемії задовольняють в основному базові потреби, в результаті зростає попит на продукцію вторинного використання. Тому виробники легкої промисловості змушені вдаватися до виконання замовлень іноземних марок, вбільшості із застосуванням давальницької сировини, на що вказує висока експортноорієнтованість продукції галузі, частка якої складає понад 40%.

Тенденцію розвитку ринку легкої промисловості потрібно реалізувати в напрямку забезпечення конкурентоспроможності української продукції: через підвищення якості сировинного імпорту, покращення структури виробництва враховуючи інноваційного потенціалу галузі та перспектив розширення об'єму ринку легкої промисловості, шляхом формування промислових технопарків, кластерів, вертикально – інтегрованих структур із залученням представників середнього та малого бізнесу, як самих адаптивних до кон'юнктури ринку легкої промисловості, а також удосконалення логістичних шляхів створення доданої вартості, мережі гуртової та фірмової торгівлі, укріплення маркетингових та логістичних відділів легкопромислових підприємств.

2.2 Оцінка результативності фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина»

Фінансове планування на підприємстві ПрАТ «Калина» – це процес планування надходжень і використання фінансових ресурсів, встановлення оптимальних співвідношень у розподілі доходів компанією [9], а також оцінка

результатів, досягнутих підприємством, порівняння їх з цілями, встановленими у фінансовому плані.

Метою фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина» є проведення аналізу власних та залучених коштів; подальше встановлення причин незадовільного фінансового результату; аналіз отриманих результатів, та подальші дії для покращення фінансового стану на підприємстві.

Приватне акціонерне товариство «Калина» створене згідно з чинним законодавством України відповідно до рішення зборів засновників АТ від 08 вересня 2000 року. Підприємство ПрАТ «Калина» спочатку було створене як Закрите акціонерне товариство «Калина», зареєстроване Калинівською районною державною адміністрацією Вінницької області відповідно до Свідоцтва від 22 вересня 2000 року та продовжує свою діяльність як Приватне акціонерне товариство «Калина» у зв'язку з перейменуванням згідно з рішенням позачергових загальних зборів акціонерів від 14 жовтня 2010 року та приведенням у відповідність до Закону України «Про акціонерні товариства». Приватне акціонерне товариство «Калина» є єдиним та повним правонаступником Закритого акціонерного товариства «Калина». Основні відомості про ПрАТ «Калина» представлені у табл. А.1 (Додаток А).

Організаційна структура підприємства – це його внутрішній устрій, який характеризує склад підрозділів та систему зв'язків, підпорядкованості та взаємодії між ними. Організаційна структура ПрАТ «Калина» подана на рисунку А.1 (Додаток А).

Виробничий підрозділ на ПрАТ «Калина» очолює заступник директора по виробництву. Структура відділу подана на рисунку Б.1 (Додаток Б).

Середньообліковачисельність штатних працівників облікового складу в 2021 році склала 253 осіб, середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом – 2 особи.

В умовах ринкової економіки і здорової підприємницької конкуренції надзвичайну роль відіграє раціонально організована фінансова робота. Від організації фінансової роботи залежить не тільки фінансове забезпечення

процесу виробництва, його безперервність і ритмічність, але й показники платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутковості. Тому функціонування фінансів ПрАТ «Калина» здійснюється шляхом цілеспрямованої їх організації. Товариство у межах своїх повноважень провадить фінансово-господарську діяльність відповідно до планів, що затверджуються органами товариства.

Організація фінансів на ПрАТ «Калина» полягає у застосуванні різних форм, методів, способів формування та використання фінансових ресурсів, у контролі за їх ефективним кругообігом з метою максимізації прибутку при мінімізації ризиків проведення підприємницької діяльності на основі чинних законодавчих актів.

Фінансова робота на ПрАТ «Калина» здійснюється за основними напрямками (рисунок 2.5).

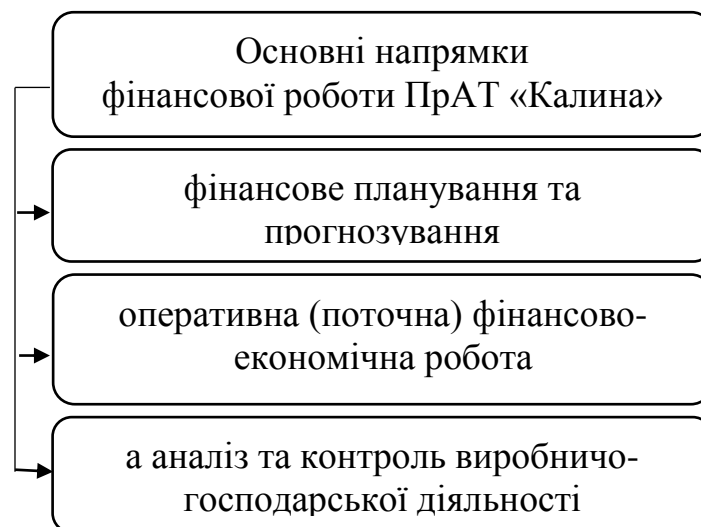


Рисунок 2.5 – Основні напрямками фінансової роботи ПрАТ «Калина»

Фінансову роботу на ПрАТ «Калина» здійснюють згідно із Господарським кодексом України, Податковим кодексом України, Законом України «Про господарські товариства», статутом підприємства, інструкціями та вказівками фінансових й банківських органів.

Фінансову роботу на підприємств виконують працівники бухгалтерії. Відповідальність за організацію фінансової роботи несе головний бухгалтер. Ефективність фінансової діяльності забезпечується формуванням на ПрАТ «Калина» фінансового механізму.

Наведемо основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Калина»(таблиця 2.6).

Таблиця 2.6– Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Калина» за 2019–2021 рр.

Показники	Роки			Відхилення					
	2019 тис.грн	2020 тис.грн	2021 тис.грн	2020/2019		2021/2020		2021/2019	
				абс., тис.грн	відн., %	абс., тис.грн	абс., тис.грн	абс., тис.грн	абс., тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	30762,1	23182,1	28331,6	-7580,0	32,7	5149,5	-18,2	-2430,5	497,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	27927,6	22216,3	29052,8	-5711,3	25,7	6836,5	-23,5	1125,2	308,5
Інші операційні витрати, тис. грн	7325,2	5741,4	5937,6	-1583,8	27,6	196,2	-3,3	-1387,6	3633,5
Фінансовий результат до оподаткування	-3053,3	-3342,4	-6350,3	-289,1	-8,6	-3007,9	-47,4	-3297,0	1,5
Чистий фін.результат (прибуток/збиток), тис. грн	-3053,3	-3342,4	-6350,3	-289,1	-8,6	-3007,9	-47,4	-3297,0	1,5

Як видно з таблиці 2.6, протягом аналізованого періоду ПрАТ «Калина» не має прибутків та відбулося значне зростання збитків підприємства(рисунки 2.6), що пов'язане, в першу чергу, із спалахом коронавірусу, як безпосередньо, так і через його вплив на попит і ціни на основні товари України.

Основною діяльністю ПрАТ «Калина» є пошиття одягу з давальницької сировини. Основними видами продукції є сорочка чоловіча та блуза жіноча. Товариство не залежить від сезонних змін. Основними ринками збуту є Німеччина.

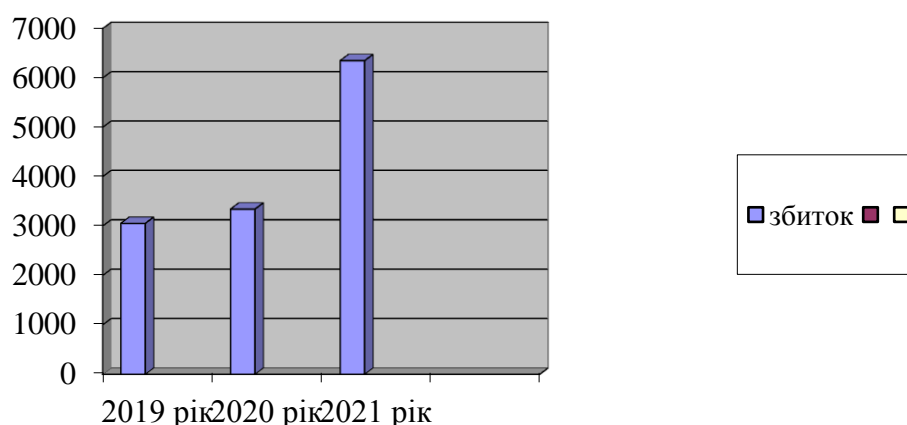


Рисунок 2.6 – Динаміка збитку ПрАТ «Калина» за 2019–2021 рр.

Зауважимо, що економічний аналіз використання фінансових ресурсів за минулий період є вихідним у фінансовому плануванні. Даний метод це не лише зіставлення звітних даних з плановими для виявлення відхилень, а й спосіб визначення основних закономірностей, тенденції руху натуральних і вартісних показників, внутрішніх резервів підприємства.

У 2021 році товариством було пошито 171500 одиниць готових виробів, що на 88951 одиниць менше в порівнянні з 2020 роком. У 2020 році товариством було пошито 260451 одиниць готових виробів, що на 26356 одиниць менше в порівнянні з 2019 роком.

Проведемо аналіз складу та структури балансу ПрАТ «Калина», дані подано у формі таблиці (таблиця 2.7).

Як свідчать результати аналізу у 2019 році найбільшу частку у структурі балансу ПрАТ «Калина» власний капітал, питома вага яких має тенденцію до поступового зменшення та у 2021 році вже склала 17,85%.

Проведемо аналіз складу та структури активів ПрАТ «Калина», дані подано у формі таблиці (таблиця 2.8).

Таблиця 2.7 – Аналіз складу та структури балансу ПрАТ «Калина» за 2019–2021 рр.

Показник	2019 рік, тис.грн	2020 рік, тис.грн	2021 рік, тис.грн	Частка у балансі			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Актив								
Необоротні активи	6342,6	5503,6	4701,9	40,9	42,20	47,17	1,3	4,97
Оборотні активи	9179,4	7537,4	4629,2	59,1	57,80	52,83	-1,3	-4,97
Баланс	15522,0	13041,0	9331,1	100	100	100	0	0
Власний капітал	11384,9	8044,2	1665,7	73,35	61,68	17,85	-11,67	-43,83
Цільове фінансування	1952,2	2494,9	4163,3	12,58	19,14	44,62	-6,56	-25,48
Поточні зобов'язання	2184,9	2501,9	3502,1	14,07	19,18	37,53	5,11	18,35
Баланс	15522,0	13041,0	9331,1	100	100	100	0	0

Як свідчать результати аналізу у 2019 році найбільшу частку у структурі активів ПрАТ «Калина» склали основні засоби, питома вага яких має тенденцію до поступового зростання та у 2021 році вже склала 47,60%.

Таблиця 2.8 – Аналіз складу та структури активів ПрАТ «Калина» у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис.грн	2020 рік, тис.грн	2021 рік, тис.грн	Частка у активах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Незавершені капітальні інвестиції	253,7	231,0	257,6	1,63	1,77	2,76	0,14	0,99
Основні засоби	6088,9	5272,6	4442,0	39,23	40,43	47,60	1,20	7,17
Усього необоротних активів	5272,6	5503,6	4707,9	33,97	42,20	50,45	8,23	8,25
Запаси	3214,9	2486,2	3147,7	20,71	19,06	33,73	-1,65	14,67
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	730,1	1125,6	991,3	4,70	8,63	10,62	3,93	1,99
Дебіторська заборгованість за розрахунками	424,6	336,6	306,7	2,74	2,58	3,29	-0,15	0,71

Кінець таблиці 2.8

Інша поточна дебіторська заборгованість	1139,4	114,5	56,9	7,34	0,88	0,61	-6,46	-0,27
Гроші та їх еквіваленти	3627,4	3443,8	91,9	23,37	26,41	0,98	3,04	-25,42
Витрати майбутніх періодів	42,0	19,4	29,3	0,27	0,15	0,31	-0,12	0,17
Усього оборотних активів	9178,4	7537,4	4629,2	59,13	57,80	49,61	-1,33	-8,19
Баланс	15522	130410	9331,1	100	100	100	0	0

Частка незавершених капітальних інвестицій у 2021 році складала 2,76 %, що на 0,99 в.п. більше, ніж у 2020 році. Питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2021 році становила 10,62 %, що в порівнянні з минулим роком більша на 1,99 відсоткових пункти. Частка оборотних активів у 2021 році порівнянні з 2020 роком зменшилася на 8,19 в.п. і складала 57,80 %.

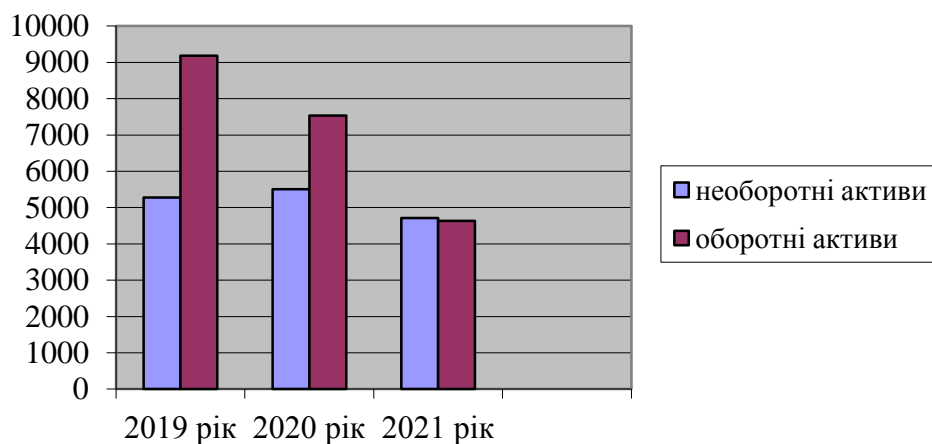


Рисунок 2.7 – Структура активів ПрАТ «Калина» у 2019-2021 роках

Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів складала 0,98 %, що на 25,42 в.п. менше, ніж у минулому році. У загальній структурі активів переважали необоротні активи, питома вага яких складала 50,45 % у 2021 році,

що у порівнянні з 2020 роком більше на 8,25 відсоткових пункти. Частка оборотних активів підприємства становила 49,61 %.

Структура активів ПрАТ «Калина» у 2019–2021 роках зображена на рисунку 2.8. Аналіз структури активів підприємства у 2019-2021 роках дозволив відзначити високу мобільність майна підприємства, оскільки частка оборотних активів товариства є значною і складає 49,61 % на кінець 2021 року.

Дослідивши структуру активів ПрАТ «Калина» проаналізуємо їх абсолютні та відносні зміни у 2019-2021 роках (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 – Аналіз абсолютних та відносних змін активів ПрАТ «Калина» у 2019-2021 роках

Показники	Роки			Відхилення					
	2019	2020	2021	2020/2019		2021/2020		2021/2019	
				абс., тис.грн	відн., %	абс., тис.грн	відн., %	абс., тис.грн	відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи									
Незавершені капітальні інвестиції	253,7	231,0	257,6	-22,7	9,8	26,6	-10,3	3,9	853,8
Основні засоби	6088,9	5272,6	4442,0	-816,3	15,5	-830,6	18,7	-1646,9	-833,1
Всього	5272,6	5503,6	4707,9	231,0	-4,2	-795,7	16,9	-564,7	-762,6
Оборотні активи									
Запаси	3214,9	2486,2	3147,7	-728,7	29,3	661,5	-21,0	-67,2	386,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	730,1	1125,6	991,3	395,5	-35,1	-134,3	13,5	261,2	-643,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	424,6	336,6	306,7	-88,0	26,1	-29,9	9,7	-117,9	1520,1
Інша поточна дебіторська заборгованість	1139,4	114,5	56,9	-1024,9	895,1	-57,6	101,2	-1082,5	2078,1
Гроші та їх еквіваленти	3627,4	3443,8	91,9	-183,6	5,3	-3351,9	3647,3	-3535,5	-208,2
Витрати майбутніх періодів	42,0	19,4	29,3	-22,6	116,5	9,9	-33,8	-12,7	324,2
Усього	9178,4	7537,4	4629,2	-1641,0	21,8	-2908,2	62,8	-4549,2	-415,6

На основі даних таблиці 2.8 відмітимо, що основні засоби ПрАТ «Калина» у 2021 році становили 4442,0 тис. грн, що на 12 % менше, ніж у минулому звітному періоді, у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, їх обсяг зменшився на 15,5 % і склав 5272,6 тис. грн. (рисунок 2.8).

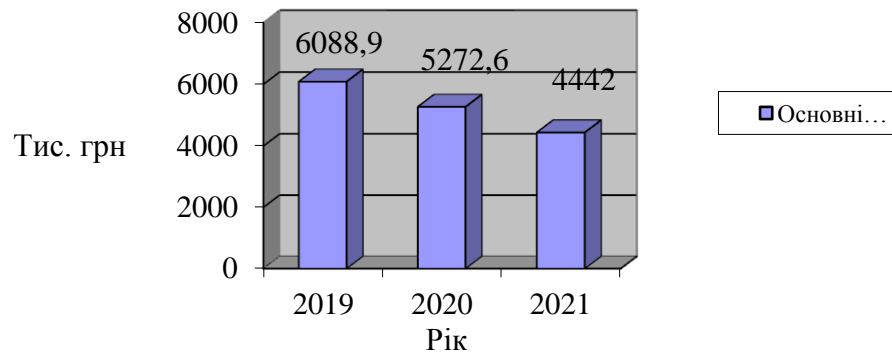


Рисунок 2.8 – Динаміка вартості основних засобів ПрАТ «Калина» у 2019–2021 роках

Незавершені капітальні інвестиції у 2019-2020 роках мали тенденцію до зростання у 2021 році порівняно з 2019 роком, та у 2021 році їх обсяг склав 257,6 тис. грн. Запаси підприємства у 2021 році, в порівнянні з аналогічним періодом минулого року зросли на 661,5 тис. грн, що було спричинено збільшенням обсягу товарів. У 2020 році, в порівнянні з 2019 обсяг запасів зменшився на -728,7 тис. грн, що було спричинено зменшенням обсягу виробничих запасів, незавершеного виробництва та готової продукції (рисунок 2.9).

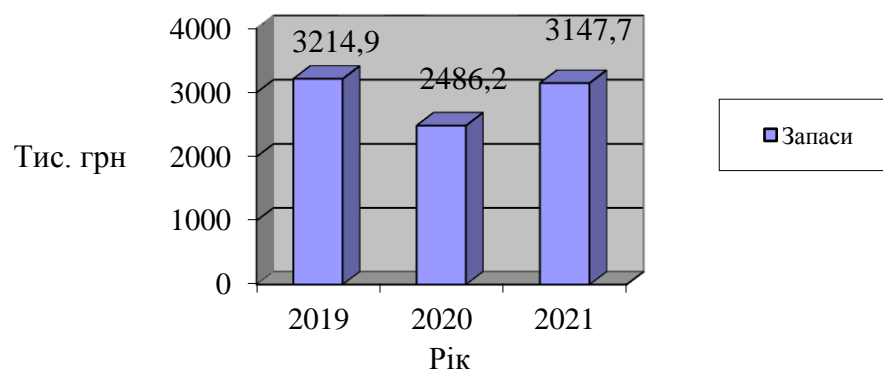


Рисунок 2.9 – Динаміка запасів ПрАТ «Калина» у 2019–2021 роках

Терміни та умови користування основними засобами відповідають нормам. Орендовані основні засоби товариство не використовує.

Дослідивши фінансову звітність підприємства за попередні роки, можна побачити, що підприємство має тенденцію до повільного зменшення суми необоротних активів підприємства і стрімкого зменшення оборотних активів з кожним роком, що наглядно показано на рисунку 2.10.

Аналізуючи структуру активів, слід мати на увазі, що загальну структуру активів характеризує коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів.

Таким чином, у досліджуваного підприємства спостерігається перевищення величини оборотних активів над необоротними в 2019-2021 роках, що підтверджується значеннями їх питомих ваг в загальній сумі активів, хоча і варто відмітити що до 2019 року, частка оборотних активів була значно меншою необоротних. Звідси можна зробити висновок про збільшення виробничих потужностей через значне зростання основних засобів.

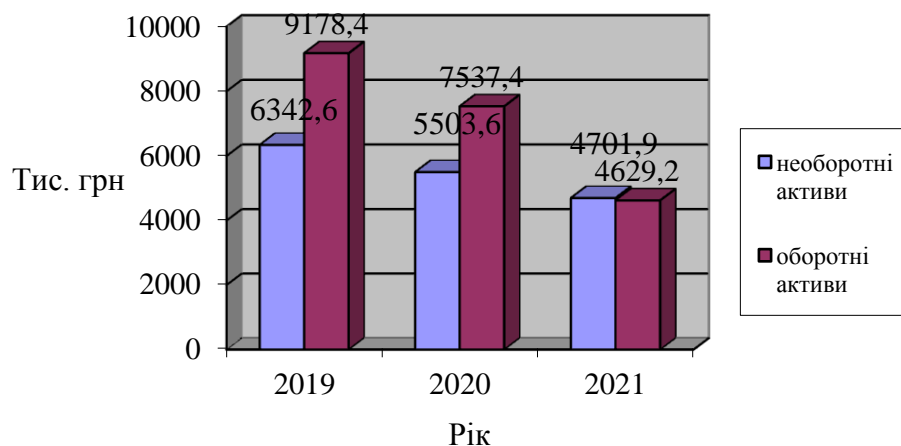


Рисунок 2.10– Співвідношення та динаміка активів підприємства

В загальному, активи підприємства зросли, хоча, значне зростання дебіторської заборгованості та зменшення суми нематеріальних активів і основних засобів потребують уваги менеджерів, для попередження негативних

наслідків. Перейдемо до аналізу структури та динаміки власного капіталу і зобов'язань ПрАТ «Калина».

Проведемо аналіз пасивів підприємства ПрАТ «Калина», дані подамо у формі таблиці (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10– Аналіз структури та динаміки пасивів підприємства за 2019 – 2021 рр.

Показники	Роки						Відхилення					
	2019		2020		2021		2020/2019		2021/2020		2021/2019	
	сума, тис.грн	частка,%	сума, тис.грн	частка,%	сума, тис.грн	частка,%	суми, тис.грн	частки,%	суми, тис.грн	частки,%	суми, тис.грн	частки,%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зареєстрований капітал	2678,0	17,25	2678,0	20,54	2678,0	28,70	0	3,29	0	8,16	0	11,45
Додатковий капітал	2022,0	13,03	2025,5	15,53	2025,5	21,71	3,5	2,5	0	6,18	3,5	8,68
Резервний капітал	210,8	1,36	210,8	1,62	210,8	2,26	0	0,26	0	0,64	0	0,9
Нерозподілений прибуток	6473,1	41,71	3129,9	24,00	3248,6	34,81	-3343,2	-17,71	118,7	10,81	-3224,5	-6,9
Власний капітал	11383,9	73,35	8044,2	61,68	1665,7	17,85	-3339,7	-11,7	-6378,5	-43,83	-9718,2	-55,5
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1952,2	12,58	2494,9	19,13	4163,3	44,62	542,7	6,6	1668,4	25,49	2211,1	32,0
Поточні зобов'язання	2184,9	0,64	2501,9	19,18	3502,1	37,53	317,0	18,5	1000,2	18,35	1317,2	36,9
Всього	15521	100	13041	100	9331,1	100	-2480,0	0,0	-3709,9	0	-6189,9	0,0

Отже, як ми бачимо, пасиви ПрАТ «Калина» мали тенденцію до зменшення протягом 2019 – 2021 років, що пов'язано, насамперед, із значним зменшенням довгострокових зобов'язань. В загальному, баланс підприємства в 2021 році в порівнянні із 2019 роком, зменшився на 6189,9 тис. грн., що свідчить про збитковість діяльності ПрАТ «Калина».

Фінансова стабільність ПрАТ «Калина» знаходиться під загрозою, адже, значне зростання дебіторської заборгованості при одночасному зростанні поточних зобов'язань за товари, роботи, послуги та за розрахунками, та зменшенні основних засобів, свідчить про погіршення стабільності. Тому, вище

керівництво ПрАТ «Калина» має приділити особливу увагу своїм покупцям і переконатися, що зобов'язання перед підприємством будуть виконанні, та використати частину прибутку на погашення заборгованостей перед власними працівниками і постачальниками.

Таблиця 2.11 – Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства

Показник аналізу	Рік			Відхилення, у %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
1. Запаси, тис. грн	3 214,90	2 486,20	3 147,70	77,33	126,61
2. Гроші, тис. грн	3 627,40	3 443,80	91,90	94,94	2,67
3. Оборотні активи, тис. грн	9 179,40	7 537,40	4 629,20	82,11	61,42
4. Дебіторська заборгованість, тис. грн	2 295,10	1 576,70	1 354,90	68,70	85,93
5. Поточні зобов'язання, тис. грн	2 184,90	2 501,90	3 502,10	114,51	139,98
6. Коефіцієнт покриття (пункт 3 / пункт 5)	4,20	3,00	1,30	71,43	43,33
7. Коефіцієнт загальної ліквідності (п. 3/(п. 4+ п. 5))	2,00	1,80	1,00	90,00	55,56
8. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (п.2 / п.5)	1,70	1,40	0,03	82,35	1,87
9. Робочий капітал, тис. грн (пункт 3 - пункт5)	6 994,50	5 035,50	1 127,10	71,99	22,38

Оскільки поточні зобов'язання підприємства погашаються в основному за рахунок поточних активів, для забезпечення нормального рівня ліквідності необхідно, щоб вартість поточних активів перевищувала суму поточних зобов'язань. Нормальним значенням даного коефіцієнта вважається 1,5 – 2,5, але не менше 1. Як бачимо, у 2021 році підприємство знаходиться на межі неліквідності.

З таблиці 2.12 видно, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПрАТ «Калина» протягом досліджуваних років скоротився на більше ніж 8%, але у 2021 порівняно з 2020 – зріс на 22%.

Собівартість реалізованої продукції зросла за досліджуваний період на 5%. Отже, протягом періоду дослідження скорочувались доходи та збільшувались витрати. Фінансовий результат (збитки) також протягом

досліджуваних років збільшувався: у 2020 відносно 2019 року він збільшився на 9%, а у 2021 році порівняно з 2020 – на майже 90%.

Таблиця 2.12 – Динаміка фінансових результатів ПрАТ «Калина»

Показники, тис. грн.	2019	2020	2021	Відхилення, у %	
				2020/2019	2021/2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	30 762,10	23 182,10	28 331,60	75,36	122,21
Інші операційні доходи	1 437,00	1 444,50	721,20	100,52	49,93
Інші доходи	0,50	13,80		2 760,00	0,00
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	27 927,60	22 216,30	29 444,10	79,55	132,53
Інші операційні витрати	7 324,30	5 741,40	5 937,60	78,39	103,42
Інші витрати		25,10	21,40	-	85,26
Фінансовий результат до оподаткування	-3 052,30	-3 342,40	-6 350,30	109,50	189,99
Податок на прибуток	-	-	-	-	-
Чистий фінансовий результат:					
– прибуток	-	-	-	-	-
– збиток	-3 052,30	-3 342,40	-6 350,30	109,50	189,99

Також під час складання фінансового плану на ПрАТ «Калина» розраховують мінімальний обсяг грошових коштів для їхньої діяльності. Цю суму визначають для недопущення перевитрат та економії грошових коштів.

Отже, мінімальна кількість фінансових ресурсів, яка є потрібною для ПрАТ «Калина», розраховується як співвідношення річних операційних витрат до оборотності коштів. Якщо рівномірності операційних затрат в кожному звітному період розрахунок мінімального обсягу грошових коштів є точним.

Мінімальна сума грошових коштів (ГК_{мін}) розраховується за формулою (2.1):

$$ГК_{\text{мін } 2019} = \frac{\text{Операційні витрати}}{\text{Оборотність грошових коштів}} = \frac{7324,3}{365} = 20,06 \quad (2.1)$$

$$ГК_{\text{мін } 2021} = \frac{\text{Операційні витрати}}{\text{Оборотність грошових коштів}} = \frac{5937,6}{365} = 16,27$$

Основою розрахунку найменшого розміру фінансових ресурсів являється розрахунок обороту фінансових ресурсів. Оборотність фінансових ресурсів вираховується як відношення кількості днів у році до наявності днів між закупівлею матеріалів та сировини і надходженням виручки від продажу.

Точність розрахунку оборотності грошових коштів зумовить вірність розрахунку мінімальної величини фінансових ресурсів на виробництво (формула 2.2).

$$O_{ГК\ 2019} = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Середній залишок ГК за період}} = \frac{30762,1}{3627,4} = 8,4 \quad (2.2)$$

$$O_{ГК\ 2021} = \frac{\text{Чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{Середній залишок ГК за період}} = \frac{28331,6}{91,9} = 308,8$$

Таким чином, отримані результати свідчать про нестійкий фінансовий стан і нестачу власних коштів, що свідчить про порушену платоспроможність, адже, для забезпечення запасів та безперебійної діяльності, підприємство змушене залучати не тільки власні кошти і довгострокові кредити, а й короткострокові позики. Такий стан не є критичним для підприємства і з правильним фінансовим плануванням є значні шанси відновити його платоспроможність.

2.3 Напрямки вдосконалення фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина»

Важливою передумовою фінансової стійкості підприємства є не лише наявність системи фінансового планування, а й її ефективне функціонування, що знаходить відображення у фінансових планах відповідної якості. Лише висока якість фінансового плану перетворює його на дієвий інструмент

управління фінансами підприємства, в іншому разі – він по суті залишається формальним документом, на складання якого витрачені ресурси без адекватної віддачі, про що свідчить проведена оцінка фінансових результатів на підприємстві ПрАТ «Калина».

Для покращення фінансового планування можна використовувати контролінг, яким є система розвитку компанії в майбутньому. При допомозі цієї системи можна спрогнозувати управлінський процес на максимальне збільшення доходу, вартості капіталу при мінімального ризику за умови збереження платоспроможності і ліквідності суб'єкта господарювання. За допомогою контролінгу можна постійно спостерігати і проводити вивчення поведінки внутрішнього фінансово-економічного механізму ділової одиниці і розробляти способи досягнення цілей [32, с.320].

Для вдосконалення фінансового планування у короткотерміновому періоді підприємствам доцільніше використовувати бюджетування. Бюджетування в системі фінансового планування дає підприємству чимало переваг. Бюджети ланок підприємства розробляються кожного місяця, що робить реальнішою структуру доходів і витрат. За найменшої чисельності бюджетів зменшуються затрати робочого часу фінансових та економічних служб підприємства. Численною перевагою використання бюджетів є велика автономність підрозділів суб'єкта господарської діяльності в розрізі витрат на заробітну плату працівникам [33].

Фінансове планування на ПрАТ «Калина» стане ефективним у разі швидкого його проведення. Щоб скоротити час для здійснення фінансового планування порібно сформувати автоматизовану систему бюджетування. Основна задача цієї системи заключається в швидкому проведенні бюджетування, і вона є різною для всіх компаній. Характеристики ц системи бюджетування заєї системи залежать від типу підприємства та специфіки його діяльності [36, с. 49].

Суттєве значення в процесі фінансового планування має зведення до мінімуму ризиків. Для зменшення ризиків потрідний певний механізм, яким є

концепція зниження ризиків. Для кращого фінансового планування відповідна концепція має застосовуватись. Концепція мінімізації ризиків передбачає оцінку стратегічного і тактичного фінансового планування, оцінку ризику та ймовірності його появи. Концепція фінансового балансу у сучасних умовах набуває все ширшого значення, і її необхідно брати до уваги під час фінансового планування. Основне завдання відповідної концепції заключається у збалансуванні показників фінансового плану.

Застосування концепції фінансової рівноваги, крім прогнозних змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі діяльності фірми, надає можливість урахувати неочікувані зміни, що виникають в результаті кризових ситуацій. Врахування неочікуваних змін має велике значення для безперервного і ефективного функціонування суб'єкта господарської діяльності [38].

Для отримання більшої ефективності фінансового планування на ПрАТ «Калина» варто застосовувати інноваційні технології. Під час розробки фінансових планів варто здійснювати постійний моніторинг за розвитком товарних і фінансових ринків, за станом матеріальних і трудових ресурсів, підприємницькими взаємовідносинами з контрагентами. Інформація про фінансові планування має постійно нагромаджуватися проходити узагальнення та аналіз. Нагромадження інформації являється передумовою розвитку основних багатоваріантних фінансових показників. Це є також передумовою для виконання коригувальних дій у разі виявлення значних змін в умовах діяльності фірми.

Коли на ПрАТ «Калина» впроваджуватимуться інноваційні технології у галузі фінансового планування, повинно також і вдосконалюватись фінансове забезпечення. До цього буде враховуватись підвищення і перепідготовка кваліфікації робітників фінансово-економічної служби. Під час процесу складання фінансових планів ділова одиниця має дотримуватися принципу реальності, який забезпечується шляхом організації інспекції за методом виконання фінансових планів.

На нашу думку, фінансове планування на ПрАТ «Калина» повинне проводитися на основі реалізації продукції ПрАТ «Калина» в минулому періоді з урахуванням багатьох інших зовнішніх і внутрішніх факторів. Результати реалізації продукції повинні лежати в основі будь-якого фінансового планування ПрАТ «Калина». Ефективність реалізації продукції може бути різною. ПрАТ «Калина» може повністю реалізувати продукцію на запланований період, що для нього є найкращою ситуацією. В цьому випадку ПрАТ «Калина» може здійснити фінансове планування на виробництво більшого обсягу продукції, ніж у попередньому періоді.

Також, основою фінансового планування можуть бути й фінансові ресурси, які отримані у вигляді прибутку. Крім прибутку, ділова одиниця може здійснювати планування використання позикових грошових коштів на виробництво у наступний період.

Фінансовий план, окрім досягнення необхідного фінансового результату, повинен забезпечувати збалансований фінансовий розвиток підприємства, що, на нашу думку, досягається шляхом дотримання збалансованості параметрів фінансової діяльності. Так, якісний фінансовий план повинен передбачати такі пропорції фінансово-економічних показників, які забезпечують ефективний розвиток підприємства, а саме (формула 2.3) [41]:

$$\text{ТРП} > \text{ТРТО} > \text{ТРОБА}, \quad (2.3)$$

де ТРП, ТРТО, ТРОБА – темпи росту прибутку, товарообороту та оборотних активів відповідно.

Для організації контролю потрібно проводити моніторинг та аналіз виконання планових фінансових показників на постійних засадах.

У разі виявлення значних відхилень планових показників від фактичних потрібно визначити причини, що спричинили відповідні відхилення. Якщо ці відхилення виникли унаслідок впливу об'єктивних факторів, тоді в плани доцільно своєчасно внести корективи.

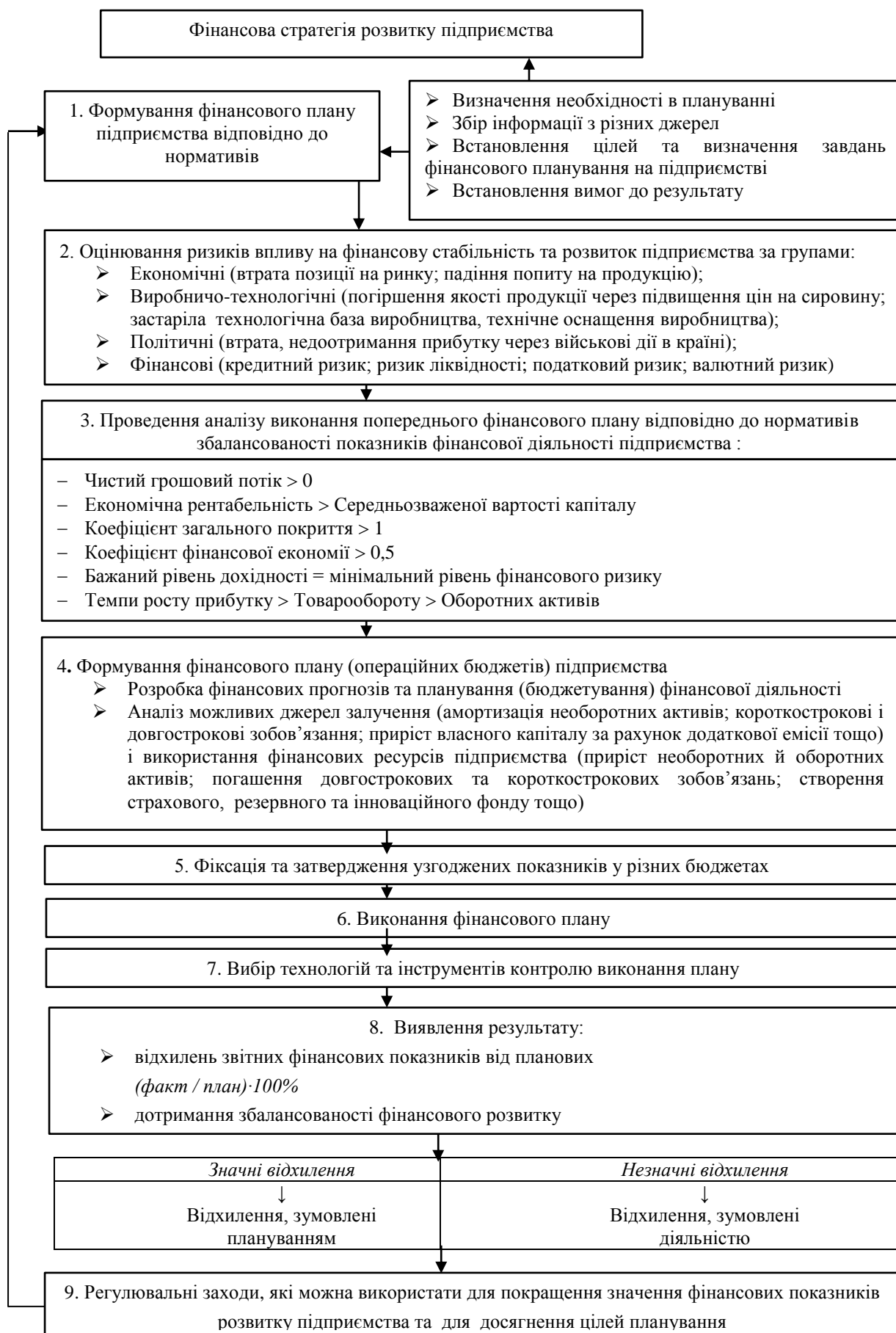


Рис. 2.11 – Послідовність здійснення процесу фінансового планування на підприємстві

Таким чином, у перебігу фінансового планування, незалежно від типу обраної фінансової стратегії, обов'язковим є забезпечення певних параметрів фінансової діяльності, які дозволяють гарантувати фінансову безпеку підприємства. Виходячи з цього, послідовність здійснення процесу фінансового планування на підприємстві має містити такі основні етапи (рисунок 2.11):

- перший етап. Формування фінансового плану підприємства відповідно до нормативів;
- другий етап. Оцінювання ризиків впливу на фінансову стабільність та розвиток підприємства за групами;
- третій етап. Проведення аналізу виконання попереднього фінансового плану відповідно до нормативів збалансованості показників фінансової діяльності підприємства;
- четвертий етап. Формування фінансового плану (операційних бюджетів) підприємства;
- п'ятий етап. Фіксація та затвердження узгоджених показників у різних бюджетах;
- шостий етап. Виконання фінансового плану;
- сьомий етап. Вибір технологій та інструментів контролю виконання плану;
- восьмий етап. Виявлення результату;
- дев'ятий етап. Регульовальні заходи, які можна використати для покращення значення фінансових показників та для досягнення цілей планування.

Таким чином, виходячи з вищевикладеного, процедура фінансового планування в діяльності підприємства забезпечує [22]: яскраве бачення проблем і перешкод, що виникають у процесі втілення в реальність стратегії і тактики підприємства; визначення конкретних фінансових показників для досягнення стратегічних цілей і тактичних завдань підприємства; пошук нових тактичних шляхів для досягнення стратегічних цілей; ефективне оперативне планування.

Висновки

Сучасні умови господарювання та жорстка конкуренція на ринку зумовлюють посилення ролі фінансового планування, з одного боку, та висувають якісно нові вимоги до обґрунтування планових фінансових рішень, форм і видів фінансових планів – з іншого.

Процес фінансового планування на підприємстві ПрАТ «Калина» полягає у застосуванні різних форм, методів, способів формування та використання фінансових ресурсів, у контролі за їх ефективним кругообігом з метою максимізації прибутку при мінімізації ризиків проведення підприємницької діяльності на основі чинних законодавчих актів.

Отримані результати аналізу фінансових показників підприємства ПрАТ «Калина» свідчать про нестійкий фінансовий стан і нестачу власних коштів, що свідчить про порушену платоспроможність, адже, для забезпечення запасів та безперебійної діяльності, підприємство змушене залучати не тільки власні кошти і довгострокові кредити, а й короткострокові позики. Такий стан не є критичним для підприємства і з правильним плануванням є значні шанси відновити його платоспроможність.

На нашу думку, фінансове планування на ПрАТ «Калина» повинне проводитися на основі реалізації продукції ПрАТ «Калина» в минулому періоді з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів, а саме: економічні (втрата позиції на ринку; падіння попиту на продукцію); виробничо-технологічні (погіршення якості продукції через підвищення цін на сировину; застаріла технологічна база виробництва, технічне оснащення виробництва); політичні (втрата, недоотримання прибутку через військові дії в країні); фінансові (кредитний ризик; податковий ризик; валютний ризик; ризик ліквідності).

Для вдосконалення фінансового планування у короткотерміновому періоді підприємствам доцільніше використовувати бюджетування, оскільки в системі фінансового планування воно дає підприємству чимало переваг. Так,

бюджети ланок підприємства розробляються кожного місяця, що робить більш точною і реальнішою структуру доходів і витрат, дозволяє вдосконалювати процес розподілу ресурсів, служить інструментом порівняння досягнутих та бажаних фінансових результатів діяльності.

Доцільно на підприємстві проводити й контролінг фінансового планування. Для цього потрібно виконувати моніторинг та аналіз виконання запланованих показників на регулярній основі. У разі появи значних відхилень планових показників від фактичних варто визначити причини, що спричинили відповідні відхилення. Якщо ці відхилення виникли унаслідок впливу об'єктивних причин, тоді в плани доцільно своєчасно внести відповідні корективи.

У перебігу фінансового планування, незалежно від типу обраної фінансової стратегії, обов'язковим є забезпечення певних параметрів фінансової діяльності, які дозволяють гарантувати фінансову безпеку підприємства. Виходячи з цього, послідовність здійснення процесу фінансового планування на підприємстві має містити такі основні етапи: формування фінансового плану підприємства відповідно до нормативів; оцінювання ризиків впливу на фінансову стабільність та розвиток підприємства за групами; проведення аналізу виконання попереднього фінансового плану відповідно до нормативів збалансованості показників фінансової діяльності підприємства; формування фінансового плану (операційних бюджетів) підприємства; фіксація та затвердження узгоджених показників у різних бюджетах; виконання фінансового плану; вибір технологій та інструментів контролю виконання плану; виявлення результату; регулювальні заходи, які можна використати для покращення значення фінансових показників та для досягнення цілей планування.

Отже, фінансове планування в діяльності підприємства забезпечує досягнення конкретних фінансових показників для підтримання фінансової стійкості та безпеки на відповідному рівні для ефективного функціонування підприємства вцілому.

Список використаних джерел

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – К.: Знання-Прес, 2006. – 287 с.
2. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Л. : Компакт ЛВ, 2005. – 312 с.
3. Білоусова О. С. Фінансове планування підприємств в управлінні процесами збалансування фінансів реального сектора / О. С. Білоусова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3(1). – С. 45–54.
4. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / Борисов А. Б. – М. : Книжный мир, 2003. – 895 с.
5. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс. – М. : Тройка – Диалог, ОлимпБизнес, 1997. – 770 с.
6. Гончар В. О. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в ринкових умовах / В. О. Гончар // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 1–5.
7. Горемикін В. А. Планування на підприємстві / В. А. Горемикін, Є. Р. Буголов, А. Ю. Богомолів. – Рилант, 2007. – 363 с.
8. Даллаго Б. Есть ли будущее у макроэкономического планирования в Восточной Европе? / Б. Даллаго // Российский экономический журнал. – 1992. – № 3–4. – С. 84–91.
9. Данілов О.Д. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях : навч. посіб. / О.Д. Данілов, Т.В. Паєнтко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.
10. Епифанов В. А. Финансовый менеджмент: понятие, направления и практика реализации / В. А. Епифанов, А. А. Паньковский. – М. : Инфра-М, 2004. – 254 с.

11. Єзгор Л. І. Планування – основний елемент фінансового менеджменту підприємства в Україні / Л. І. Єзгор // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 219–223.
12. Звягинцев Ю. Е. Оперативне планування ритмічної роботи на промислових підприємствах. – К. : КНЕУ, 2001.
13. Земитан Г. Методы прогнозирования финансового состояния организации [Электронный ресурс] / Г. Земитан. – Режим доступа: <http://bizoffice.ru/afhd/metodiki/metodyprognozirovaniiafinansovogostoianiaorganizacii.html>
14. Зянько В. В. Банківський менеджмент : навчальний посібник / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю.–Вінниця : ВНТУ, 2018. –126 с.
15. Каламбет С. В. Сутність ефективності фінансового планування на підприємстві / С. В. Каламбет, Г. В. Остимчук // Економіка та держава. – 2015. – № 9. – С. 84–87.
16. Квасницька Р. С. Бюджетування на підприємстві: суть та основні передумови ефективного застосування / Р. С. Квасницька, А. В. Колеснік // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_4/247.pd
17. Киркач С. М. Забезпечення процесу реалізації фінансового планування діяльності банку / С. М. Киркач // Економіка. Фінанси, грошовий обіг і кредит. –2014. –№ 3.– С. 345–350.
18. Кірсанова Т. О. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві / Т. О. Кірсанова, Н. А. Дьяченко // Вісник Сумського державного університету. Сер. : Економіка. – 2011. – № 4. – С. 48–57.
19. Ковалёв А. С. Совершенствование методики долгосрочного финансового планирования на предприятиях / А. С. Ковалёв // Финансовые исследования. – 2007. – № 14. – С. 69–75.
20. Лукошкина Л.Н. Финансовое планирование и прогнозирование на предприятии : монографія / Л. Н. Лукошкина. – СПб. : Издво МБИ, 2006. – 129 с.

21. Міньковська М. В. Аспекти бюджетування: переваги та недоліки, успіхи та помилки // Економіка про мисловості. – 2008. – № 4. – С. 161.
22. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / О. О. Непочатенко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
23. Органы управления финансами [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://izhevsky.ru/referat/950-organy-upravleniya-finansami.html>
24. Орлов О.О. Планування діяльності про% мислового підприємства: Підручник. – К.: Скарб, 2002, 334 с.
25. Основи бюджетування: навч. метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Л. П. Батенко, Т. О. Зінкевич, О. О. Кизенко та ін.; за заг. ред. Л. П. Батенко. – К. : КНЕУ, 2010. – 202с.
26. Пасічник В. Г. Планування діяльності підприємства : навчальний посібник / В. Г. Пасічник, О. В. Акіліна – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.
27. Планування діяльності підприємства: Навч. посіб. / За ред. Москалюка В.Є. – К.: КНЕУ, 2002. – 252 с.
28. Сазонов В. Г. Прогнозирование и планирование в условиях рынка : учебное пособие для вузов / В. Г. Сазонов. – Владивосток : ДВГУ, 2001. – 149 с.
29. Сараджан А. А. Современная парадигма планирования деятельности производственнохозяйственных систем [Электронный документ]. – Режим доступа : www.science.ncstu.ru/articles/econom/6/27.pdf/file_download
30. Ставерська Т. О. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навчальний посібник / Т. О. Ставерська // Харків: Іванченко І. С., 2013. – 146 с.
31. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб – К. : Каравела, 2003. – 432с.
32. Тешева Л. В. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання / Л. В. Тешева, М. П. Хохлов, І. М. Петрова // Глобальні та національні проблеми економіки. –2018. – Вип. 23. – С. 314–320.

33. Ткаченко А. М. Визначення, види бюджетів та їх роль в антикризовому управлінні / А. М. Ткаченко // Вісник економічної науки України. – 2009. – № 2 – С. 145.
34. Финансы и кредит: учеб. пособие / Под ред. проф. А. М. Ковалевой. – М.: Финансы и статистика, 2015. – 512 с.
35. Фінансова діяльність підприємства : підручник / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов, І. П. Орлов, К. Я. Петрова – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 2003. – 384 с.
36. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / за ред. Г. Г. Кірейцева. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
37. Фомин П. А. Методология формирования и планирования финансового потенциала предприятия в рамках стратегии экономического роста: дисс. ... докт. экон. наук: 08.00.10 / Фомин П. А. – Саратов, 2004. – 325 с.
38. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / под ред. и с предисл. А. А. Турчака, Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича ; пер. с нем. Москва : Финансы и статистика, 1997. –800 с.
39. Хасси Д. Стратегия и планирование: Руководство менеджера. Санкт-Петербург : Питер, 2001. –384 с.
40. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник ; 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2013. –375 с.
41. Ситник Г. В. Методологічні засади оцінки якості фінансових планів підприємства / Г. В. Ситник // Економіка та держава. – 2012. – № 9. – С. 30–34.